

TÜRKİYE’NİN PATENT VERİLERİ İLE PATENT HUKUKU EĞİTİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

*The Relationship Between Patent Data and Patent
Law Education in Türkiye*

Dr. Öğr. Üy. Fatma Betül ÇAKIR ÇELEBİ*

ÖZET

Günümüzde teknolojik gelişime ve dolayısıyla ekonomik büyüme-ye katkı sağlamanın en önemli yollarından biri patent ile korunma yeterliliğine ve ticarileşme potansiyeline sahip buluşlardır. Ülkeler, şirketler ve yükseköğretim kurumlarının gelişmişlik düzeylerinin ölçülmesinde, patent verileri önemli bir gösterge kabul edilmektedir. Türkiye, üniversiteleşme ve sanayileşme açısından önemli bir patent üretme potansiyeline sahip olduğu halde, Avrupa Patent Ofisi'ne (European Patent Office – EPO) ve Patent İş Birliği Anlaşması (Patent Cooperation Treaty – PCT) çerçevesinde en çok patent başvurusu yapan üç ülke ile kıyaslandığında, patent verileri bakımından henüz olması gereken yerde görülmemektedir. Patent hukuku eğitimi, temelde patenti, koruma şartlarını, ticarileşme yollarını ve patent korumasının sahibine sağladığı hakları içermektedir. Bu çalışma, patent verileri ve temelinde patentlerin korunma-

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Fikri Mülkiyet Hukuku ABD, e-posta: fbcakir.celebi@aybu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5090- 8373.

Makale Geliş Tarihi: 13.12.2024

Makale Kabul Tarihi: 24.02.2025

⇒ **Atıf Şekli:** Fatma Betül Çakır Çelebi, “Türkiye’nin Patent Verileri ile Patent Hukuku Eğitimi Arasındaki İlişki”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 20/1 (2025):115-145

⇒ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

sının yer aldığı patent hukuku eğitimi arasındaki bağlantıyı araştırmaktadır. Çalışma, patent verilerinin düşüklüğünü, patent üretme potansiyeli olan kurum ve kuruluşlarda patent hukuku eğitiminin olmaması veya yetersizliğine bağlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada, Türkiye'nin patent alanında hedeflediği noktaya gelebilmesi için patent eğitiminin yaygınlaştırılmasının, yükseköğretim kurumlarında patent üretiminin daha çok teşvik edilmesinin ve özellikle bu konuda potansiyeli bulunanlara özellikle lisans ve lisansüstü eğitim aşamasında kapsamlı bir patent eğitimi verilmesinin önemi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Patent, Türkiye'nin patent verileri, Türkiye'de patent eğitimi, Patent eğitiminin önemi, patent eğitimi ile patent verileri arasındaki ilişki.

ABSTRACT

Today, one of the most important ways of contributing to technological development and thus to economic growth is through inventions that can be protected by patents and have the potential to be commercialized. Patent data are considered an important indicator for measuring the level of development of countries, companies, and higher education institutions. Although Türkiye has significant patent generation potential in terms of universities and industrialization, it is not yet where it should be in terms of patent data when compared to the three countries with the highest number of patent applications under European Patent Office (EPO) and the Patent Cooperation Treaty (PCT). Patent education basically covers the patent, the terms of protection, the ways of commercialization and the rights that patent protection confers on the holder. This study examines the relationship between patent data and patent education based on patent protection. The study attributes the low patent data to the lack or insufficiency of patent education in institutions and organizations that have the potential to produce patents. In this context, this study discusses the importance of disseminating patent education, encouraging more patent production in higher education institutions and providing comprehensive patent education especially to those who have potential in this field, especially at the undergraduate and graduate level, in order for Turkey to reach the point it is aiming for in the field of patents.

Keywords: Patent, patent data, patent education in Türkiye, the importance of patent education, the relationship between patent data and patent education.

EXTENDED ABSTRACT

Today, one of the most important ways of contributing to technological development and thus to economic growth is through inventions that can be protected by patents and have the potential to be commercialized. Patent data are considered an important indicator for measuring the level of development of countries, companies and higher education institutions. The creation of patentable inventions is one of the most important means of contributing to technological development and thus to economic growth. Although Türkiye has significant patent generation potential in terms of universities and industrialization, it is not yet where it should be in terms of patent data when compared to the three countries with the highest number of patent applications under European Patent Office (EPO) and the Patent Cooperation Treaty (PCT). The reason for this, in our opinion, is the lack of emphasis on patent law education in Türkiye. Taking into account the current patent education in Türkiye and the patent education in other countries examined in this study, the result supports this view. This is because, at present, patent education is not provided even in faculties such as engineering, pharmacy and medicine, which are expected to produce the invention to be protected by a patent in our country. The situation is no different in law faculties, which will train judges and lawyers who will be involved in resolving patent-related disputes. In law faculties, students - if they are lucky - receive a very superficial patent education in the "Intellectual Property Law" course they take as an elective. An analysis of patent education in other countries shows that the concept of the patent and the importance of the patent are introduced to students at primary level. Again, in these countries, comprehensive patent education is provided at the undergraduate and graduate levels in faculties such as law and engineering at the higher education level. In this context, we believe that there is a direct relationship between the importance given to patent education in these countries and their patent data.

In order to see where we stand in terms of patent data, it would be appropriate to include some data here. According to the report of TURKPATENT dated 15.01.2024, the total number of patent applications submitted to TURKPATENT is 262,366 and the total number of registered patents is 178,976. Accordingly, the total number of patents registered in Türkiye is far behind even the number of patents registered in China and the USA in one year. In fact, in 2023, 346,152 patents were registered in the US and 921,000 in

China. Again, while the number of domestic patents registered in Türkiye in 2023 will be 2,536, the number of patents registered by Samsung, a South Korean company, in the US alone in 2023 will be 6,165. These figures clearly show us how far we are from our goal in the field of patents, in other words, in technological development.

In our opinion, it will be possible for Türkiye to achieve the ranking and success it deserves in the field of patents only by giving the necessary importance to patent education. What is meant by patent education is to raise awareness about invention, patent law, related rights and obligations and legal regulations in this field. We believe that to be truly successful in the field of patents, patent education should be provided not only in higher education, but also at every level of the education system. In this framework, while primary and secondary education should provide basic education on the introduction of invention and patent law and its importance for the national economy and technological development, it should be comprehensive and functional in higher education institutions, which are considered to be the technological locomotive of countries. We believe that if both primary and secondary education as well as higher education curricula are changed to include these trainings, there will be a significant increase in Türkiye's patent data. In our opinion, the reason for these figures in the field of patents is not the lack of potential to create patents in our country, but the lack of importance given to patent education and the lack of sufficient incentives in this field.

The conclusion of this study is not that patent law should be taught as a compulsory course in higher education institutions. However, we believe that at least the importance of the patent and the exclusive rights it provides should be taught as a basic course in faculties such as engineering where students with the potential to create patents are trained. In addition, we believe it is important that students in these faculties be given the opportunity to have access to a comprehensive and functional patent education. This can be achieved by offering elective courses in this area at undergraduate and postgraduate level. In this way, students who wish to concentrate on patent law and make their career plans in this field can turn to these courses. We believe that, in addition to basic patent education, students should be given the opportunity to have access to comprehensive and functional patent law education in law faculties, where students who will act as judges and lawyers in disputes arising in the field of patents are trained.

GİRİŞ

Ülkeler ve diğer kurumların gelişmişlik düzeyleri bakımından patent verileri, yani yapılan patent başvuruları ile patent tescil ve ticarileştirme oranları¹ önemlidir². Patent verileri, ülkelerin, firmaların, üniversitelerin ve diğer kurumların yenilikçi performansları ile teknolojik gelişime katkılarının ölçülmesinde kullanılan önemli araçlardan-
dır³. Teknolojik gelişime katkı sağlamanın ve bu yolla ekonomik büyümenin en önemli araçlarından biri de patent ile koruma yeterliliğine sahip buluşlar ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle, bir ülkenin kalkınması, sanayisinin gelişmesi ve refah seviyesinin artması o ülkenin patent zenginliğiyle doğru orantılıdır⁴.

Patent başvuruları ile tescil sayılarının artması bakımından patent hukuku eğitiminin özel bir önemi vardır. Bu konuda yükseköğretim kurumları büyük öneme sahiptir. Türkiye'nin patent alanında hedeflediği noktalara ulaşabilmesi ancak kapsamlı ve işlevsel bir patent eğitimi ile mümkün olabilecektir. Türkiye'de patent verileri ancak bu yolla istenen düzeye gelebilecektir. Patent hukuku eğitimi, patent alanında toplum bilincinin oluşması açısından da önemli görülmektedir. Ancak ülkemizde yükseköğretim kurumlarının en çok buluş ortaya çıkarabilecek potansiyele sahip mühendislik, tıp, eczacılık ve fen fakültelerinde temel düzeyde dahi olsa bir patent hukuku eğitiminin yer almadığı görülmektedir. Kanaatimizce ülkemiz açısından patent hukuku eğitimi ile patent verileri arasında doğrusal bir

- 1 Ticarileştirme en az buluşun ortaya çıkarılması kadar önemli bir aşamadır. Zira buluş ancak ticarileştirilerek ekonomiye kazandırılabilir, teknolojik ilerlemeye ve ekonomik gelişmeye katkı sağlayabilecektir. Aksi durumda buluş, teorik bir bilgidен öteye geçemeyecektir. Çalışma ile patent verileri kapsamında, yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen buluşların ticarileştirme sayılarına yer verilmesi arzu edilmiş, ancak diğer ülkelerde bu verilere ulaşamaması nedeniyle bu mümkün olmamıştır.
- 2 Patent Effect, Türkiye'nin Patent Raporu 2022, Önsöz, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/writing-rules>
- 3 Patent Effect, Türkiye'nin Patent Raporu 2022, Önsöz, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eruhfd/writing-rules>
- 4 Türkiye Patent Hareketleri Platformu, Patentlerin Ticarileşmesi – 26 Nisan 2021 Webinar Toplantısı Sonuç Raporu, 1, (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://turkiyepatenthareketi.org/wp-content/uploads/2019/09/patentlerin-ticarilestirilmesi-desifre-raporu-cropped.pdf>

bağlantı bulunmaktadır. Zira bizim ülkemizde de olduğu gibi bir ülkede teknolojik potansiyel olsa da patent hukuku eğitimi olmadığı takdirde bu potansiyel patent başvurusuna, tescile ve ticarileşmeye dönüşmemektedir. Bu nedenle, hem bu alanda ortaya çıkacak problemleri çözecek hâkim ve avukatları yetiştirecek hukuk fakültelerinde hem de patent üretecek mucitleri yetiştirecek mühendislik, tıp, eczacılık ve fen fakülteleri gibi akademik birimlerde kapsamlı ve işlevsel bir patent hukuku eğitimi verilmesi gerekir.

Ülkemiz açısından patent hukuku eğitiminin sorunlarını araştırmayı ve çözüm önerilerinde bulunmayı amaçlayan bu çalışmada ilk olarak, buluş ve patent kavramları genel olarak açıklanacak, ardından Türkiye ve diğer bazı ülkelerdeki patent verileri ve bu ülkelerde patent hukuku eğitiminin durumu incelenecektir. Patent verileri ve patent hukuku eğitiminin durumu incelenecek diğer ülkeler, EPO ve PCT'ye en çok başvuru yapan ilk üç ülkedir. Ardından, değerlendirme başlığı altında Türkiye'nin patent verileri ve patent hukuku eğitimi diğer ülkelerinki ile karşılaştırılarak patent hukuku eğitiminin patent verileri üzerindeki etkisi ortaya konulacaktır. Son olarak, Türkiye'nin patent verilerinin yükselmesine katkı sağlayacağı düşünülen patent hukuku eğitiminin yaygınlaştırılmasına ilişkin öneriler sunulacaktır.

I. BULUŞ VE PATENT KAVRAMLARI

Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne göre “buluş belgesi” olarak tanımlanan “patent” kelimesinin kaynağı Latince “patere” sözcüğü olup, açık, mühür ile kapatılmamış anlamlarına gelmektedir⁵. Modern anlamda patent, belirli şartları sağlayan buluşun yeterli derecede topluma açıklanması karşılığında buluş sahibine devlet tarafından tanınan süreli bir tekel hakkı olarak tanımlanabilir⁶. Buna göre, buluşçu belli bir süre ile buluşu tek başına kullanma hakkına sahip olarak teşvik edilmiş olacak, buluşun açıklanması suretiyle de toplum yeni bilgiye ulaşmış olacaktır⁷. Zira patent belgesinde yer alan bilgiler herke-

⁵ Uğur Çolak, *Türk Patent Hukuku* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 51; Fülüraya Yusufoglu, *Patent Verilebilirlik Şartları* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 2.

⁶ Çolak, *Patent Hukuku*, 51; L. Bently vd., *Intellectual Property Law*, (Oxford: Oxford University Press, 2018), 599-600.

⁷ Özgür Öztürk, “Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2007), 11-12.

se açıktır⁸. Bu anlamda patent belgesi ile toplum ile teknolojinin gelişmesine katkı sağlayan buluşçu arasında denge kurulmuş olmaktadır.

Patent koruması başvuru tarihinden itibaren yirmi yıldır. Bu sürenin sona ermesinin ardından patent konusu buluş üçüncü kişiler tarafından serbestçe kullanılabilir, diğer bir ifadeyle artık kamunun malı haline gelir.

Patentin konusu buluştur. Buluş teknik bir alandaki sorunu çözen bir formül, bir teori, bir öğretilerdir⁹. Buna göre, buluştan söz edilebilmesi için teknik bir alana ilişkin teknik bir çözümün bulunması gerekir¹⁰. Teknik, doğadaki kuvvet kaynakları ve maddelerin belirli amaçlarla kullanımıdır¹¹. Bir başka ifadeyle, teknik, doğanın verdiği imkanlarla doğayı gözlemleyerek ve ondan yararlanarak insanlığa yarar sağlayan faaliyetlerin tümüdür¹². Bu çerçevede, tekniğin faaliyet alanı doğadır¹³. İnsanlar, hayvanlar, bitkiler, mikroorganizmalar canlı; toprak, kayalar, madenler, mineraller, enerji, su, mineraller cansız doğa unsurlarıdır¹⁴. Öyleyse teknik kavramı esas olarak pozitif ve mühendislik bilimleri alanlarını ifade etmekte, bu bağlamda buluş da daha çok bu alanlarda ortaya çıkmaktadır.

⁸ Yusufoglu, Patent Verilebilirlik Şartları, 1.

⁹ Ünal Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), 530.

¹⁰ Pelin Karaaslan, Dolaylı Patent İhlali (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 24-25; Erdal Baş, Buluşun Faydalı Model Belgesi ile Korunması, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 30.

¹¹ Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, Fikri Mülkiyet Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 227; Cahit Suluk, Çalışan Buluşları Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 19.

¹² Rıza Ayhan vd., Sınai Mülkiyet Hukuku (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 211.

¹³ Tekinalp, Fikri Mülkiyet, 530; Ayhan vd., 211.

¹⁴ Tekinalp, Fikri Mülkiyet, 531; Ayhan vd., Sınai Mülkiyet, 212; Hayri Bozgeyik ve Fatma Betül Çakır Çelebi, "Yazılımların Patentle Korunmasında Teknik Karakter Unsuru". Adalet Dergisi, 2024/1, S. 72: 457.

II. PATENT VERİLERİ

A. Türkiye'nin Patent Verileri

1. Genel Olarak

Bir ülkenin gelişmişlik ölçütleri açısından patent başvuru ve tescil oranları önemlidir¹⁵. Zira patent portföyü aynı zamanda ülkenin teknolojik birikim ve gücünü gösterir¹⁶. Bu sebeple, ülkelerin kendi patent ofislerine yapılan patent başvuruları ve tescil edilen patent sayıları teknolojik gelişmelerinin belirlenmesinde kullanılan önemli verilerden biridir. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Buna ek olarak, yabancı ülke ofislerine ve Avrupa Patent Ofisi (European Patent Office-EPO) ile Patent İş Birliği Anlaşması (Patent Cooperation Treaty-PCT) çerçevesinde yapılan başvuru verileri de önemlidir. Zira yabancı ülke ofisleri ile EPO ve PCT'ye yapılan başvurular diğer ülkelere kıyasla bir ülkenin gerçek anlamda hangi gelişmişlik seviyesinde olduğunu gösterebilir.

15.01.2024 tarihli TÜRKPATENT raporuna göre, TÜRKPATENT'e yapılan **toplam patent başvuru sayısı 262.366'dır**. Bunlardan 103.604'ü yerli patent başvurusudur. **2023 yılında yapılan yerli patent başvuru sayısı ise 8663'tür**. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'deki üniversitelerin, firmaların ve bireysel buluşçuların geçtiğimiz yıl yaptıkları toplam patent başvuru sayısı 8663'tür. Aynı rapora göre, **TÜRKPATENT'te tescil edilen toplam patent sayısı 178.976'dır**. Bunlardan 28.619'u yerli patenttir. **2023 yılında tescillenen yerli patent sayısı ise 2536'dır**.

Avrupa Patent Ofisi (EPO)'nun verilerine göre¹⁷, 2023 yılında Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvuru sayısı **601'dir**¹⁸. Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvurularının tescil edilme oranına bakıldığında, 2023 yılında tescil edilen patent sayısı **353'tür**¹⁹.

¹⁵ Çolak, Patent Hukuku, 55.

¹⁶ Çolak, Patent Hukuku, 55.

¹⁷ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

¹⁸ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

¹⁹ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

WIPO'nun yayımladığı verilere göre, PCT başvuru sayımız 2023 yılında **1921'dir**²⁰.

2. Yükseköğretim Kurumlarının Patent Verileri

31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının ve araştırma merkezlerinin tüzel kişilikleriyle başvurusunu yaptıkları yaklaşık **7.275 patent başvurusu**²¹ bulunmaktadır²². Yükseköğretim kurumlarının ve araştırma merkezlerinin patent başvurularının 2.346 tanesi en az bir ülkede patent belgesi alabilmiştir²³. 2023 yılında yükseköğretim kurumları ve araştırma merkezleri tarafından yapılan 1138 patent başvurusu yayımlanmıştır²⁴. Bu çerçevede, 2023 yılında²⁵, yükseköğretim kurumları ve araştırma merkezlerinin başvurularının, toplam patent başvuruları içerisindeki oranı %11 olarak tespit edilmiştir²⁶.

2023 yılında²⁷ Türkiye'de en çok patent başvurusunda bulunan yükseköğretim kurumlarına bakıldığında ilk sırada 97 patent başvurusuyla İstanbul Gelişim Üniversitesi'nin bulunduğu görülmektedir²⁸. 62 patent başvurusu ile ikinci sırada Yıldız Teknik Üniversitesi bulunurken, 59 başvuru ile onu Atatürk Üniversitesi takip etmektedir²⁹. 2023 yılında tescil edilen yükseköğretim kurumu buluşlarına bakıldığında ise ilk sırada 31 patent ile İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa bulunmaktadır³⁰. Onu 30 patent ile İstanbul Medipol Üniversitesi ta-

²⁰ PCT Yearly Review 2024 (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf>

²¹ Bu rakam yükseköğretim kurumları ve araştırma merkezleri tarafından yapılan faydalı model başvurularını da kapsamaktadır.

²² Patent Effect, Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 45 (Erişim Tarihi), <https://www.patentraporu.com>

²³ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 45.

²⁴ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 45.

²⁵ İlk yayımlama tarihi 2023 olan patent başvuruları esas alınmıştır.

²⁶ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 45.

²⁷ İlk yayımlama tarihi 2023 olan patent başvuruları esas alınmıştır.

²⁸ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 46.

²⁹ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 46.

³⁰ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 46.

kip ederken, 22 patent tesciliyle Yıldız Teknik Üniversitesi üçüncü sırada yer almaktadır³¹.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının 2023 yılında EPO'ya yaptığı Avrupa patent başvuruları incelendiğinde³², ilk sırada 19 başvuru ile Yıldız Teknik Üniversitesi, ikinci sırada 15 başvuru ile İstanbul Medipol Üniversitesi, üçüncü sırada ise 10 başvuru ile Ege Üniversitesi bulunmaktadır³³. 2023 yılında Türk yükseköğretim kurumlarının Avrupa patenti tescil sayısına bakıldığında ise 6 Avrupa patenti ile Özyeğin Üniversitesi birinci sırada, 5 Avrupa patenti ile İstanbul Medipol Üniversitesi ikinci sırada, 4'er Avrupa patenti ile Dokuz Eylül Üniversitesi ve Koç Üniversitesi üçüncü sırada yer almaktadır³⁴.

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının PCT'ye yaptığı patent başvuruları incelendiğinde³⁵ ilk sırada 50 başvuru ile İstanbul Medipol Üniversitesi, ikinci sırada, 33 başvuru ile Yıldız Teknik Üniversitesi, üçüncü sırada ise 27 başvuru ile İstanbul Teknik Üniversitesi bulunmaktadır³⁶.

B. Diğer Ülkelerin Patent Verileri

1. Genel Olarak

Türkiye'nin patent alanındaki gelişiminin hangi seviyelerde olduğunu tespit edebilmek için EPO ile PCT verilerinin incelenerek diğer ülkelerin patent verilerinin ortaya konulması önem arz etmektedir. İlk olarak EPO verileri incelendiğinde, 2023 yılında EPO'ya toplam 199.275 patent başvurusunun yapıldığı, bunlardan 104.609 tanesinin tescil edildiği görülmektedir³⁷. EPO'ya 2023 yılında en fazla patent başvurusu yapan ilk üç ülke Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya ve Japonya'dır. ABD, 48.155, Almanya 24.966, Japonya 21.520

³¹ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 46.

³² Sıralama 2023 yılında ilk defa yayımlanan Avrupa patent başvuru sayısına göre oluşturulmuştur.

³³ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 50.

³⁴ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 50.

³⁵ Sıralama 2023 yılında ilk defa yayımlanan PCT başvuru sayısına göre oluşturulmuştur.

³⁶ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 48.

³⁷ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

patent başvurusu yapmıştır. Söz konusu patent başvuruları üzerine, ABD'nin 24.976, Almanya'nın 15.013 ve Japonya'nın 13.415 buluşu Avrupa patenti olarak korunmaya hak kazanmıştır³⁸. Türkiye ise 601 patent başvurusu yapmış, bunlardan 353 tanesi Avrupa patenti olarak tescillenmiştir³⁹. Türkiye EPO'ya en çok patent başvurusu yapan ülkelerin sıralandığı listede 26. sırada yer almaktadır⁴⁰.

PCT verileri incelendiğinde, 2023'te PCT'ye yaklaşık 272.600 patent başvurusu yapıldığı görülmektedir⁴¹. 2023 yılında PCT patent başvuru listesinde 69.610 başvuru ile Çin birinci, 55.678 başvuru ile ABD ikinci, 48.879 başvuru ile Japonya üçüncü sırada yer almıştır. Türkiye ise 2023 yılında **1971 patent başvurusu** ile 14. sıraya yer almaktadır⁴².

Türkiye'nin patent alanındaki gelişimi tespit edilirken çalışmada seçilen diğer ülkelerin ulusal patent verileri de değerlendirilmelidir. İlk olarak, ABD'nin yürürlükteki patent sayısının 2023 yılı sonu itibarıyla 4 milyon civarı olduğu düşünülmektedir⁴³. 2023 yılı itibarıyla ABD'de 418,116 patent başvurusunun yapıldığı, 346,152 patent verildiği görülmektedir⁴⁴. Çin'de ise 2023 yılında geçerli olan toplam patent sayısı 4 milyon 991 bindir⁴⁵. 2023 yılında ise 921.000 patentin

³⁸ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

³⁹ Statistics & Trends Centre (Erişim Tarihi 03.12.2024), <https://www.epo.org/en/about-us/statistics/statistics-centre#/countrydashboards>

⁴⁰ Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 18.

⁴¹ PCT Yearly Review 2024 (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf>

⁴² Türkiye'nin Patent Raporu 2023, 18.

⁴³ **Ranking of the 20 countries with the most patents in force 2022 (Erişim Tarihi 03.12.2024)** <https://www.statista.com/statistics/257172/ranking-of-the-20-countries-with-the-most-patents-in-force/#:~:text=In%202022%2C%20China%20had%20the,4.2%20million%20patents%20in%20force> Buradaki veriler 2022 yılına ilişkin olduğu için 2023'te tescil edilen patentler göz önünde bulundurularak tahmini bir rakam verilmiştir.

⁴⁴ <https://www.chinaiplawupdate.com/2024/01/chinese-utility-model-grants-down-25-5-in-2023-invention-patent-grants-up-15-4-in-shift-from-quantity-to-quality/> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁴⁵ <https://www.chinaiplawupdate.com/2024/01/chinese-utility-model-grants-down-25-5-in-2023-invention-patent-grants-up-15-4-in-shift-from-quantity-to-quality/> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

tescil edildiği tespit edilmektedir⁴⁶. Japonya’da 2023 yılında 2 milyon üzerinde geçerli patent bulunmakta olup⁴⁷, 224,446⁴⁸ patent başvurusu yapılmıştır⁴⁹. Almanya’ya bakıldığında, 2023 yılında geçerli patent sayısı 148,358’tir⁵⁰. 2023 yılı itibarıyla Almanya’da toplamda 58.656 patent başvurusu yapılmış, 22,363 patent tescil edilmiştir⁵¹.

2. Yükseköğretim Kurumlarının Patent Verileri

ABD’de bulunan *The Regents of the University of California* 12,700’den fazla aktif patent sayısı ile dünyanın en fazla patente sahip üniversitesidir⁵². *National Academy of Inventors* tarafından yayımlanan “*Current Top 100 Worldwide Universities List*”⁵³’e göre, 2023 yılında Amerika Patent ve Marka Ofisi (USPTO)’da en çok patent tescil ettiren üniversite 546 patent ile yine ABD’de bulunan *The Regents of*

⁴⁶ <https://www.chinaiplawupdate.com/2024/01/chinese-utility-model-grants-down-25-5-in-2023-invention-patent-grants-up-15-4-in-shift-from-quantity-to-quality/> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁴⁷ Ranking of the 20 national patent offices with the most patents in force in 2022 (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.statista.com/statistics/257172/ranking-of-the-20-countries-with-the-most-patents-in-force/#:~:text=In%202022%2C%20China%20had%20the,4.2%20million%20patents%20in%20force>

⁴⁸ Bu sayıya PCT’ye yapılan uluslararası başvurular dahil edilmemiştir.

⁴⁹ *Japanese IP Statistics Report 2024*, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://ipstart.jp/en/jpo-status-report-2024/>

⁵⁰ German Patent and Trade Mark Office, Current Statistical Data for Patents, (Erişim Tarihi 03.12.2024) https://www.dpma.de/english/our_office/publications/statistics/patents/index.html

⁵¹ German Patent and Trade Mark Office, More Inventions filed by German Companies, (Erişim Tarihi 03.12.2024) https://www.dpma.de/english/services/public_relations/press_releases/05march2024/index.html#:~:text=German%20companies%20filed%20considerably%20more,of%203.4%25%20compared%20to%202022

⁵² Top 100 Worldwide Universities Granted U.S. Utility Patents 2023, Erişim Tarihi (03.12.2024) <https://academyofinventors.org/wp-content/uploads/2024/02/2023-Top-100-Worldwide.pdf>

⁵³ Top 100 Worldwide Universities Granted U.S. Utility Patents 2023, Erişim Tarihi (03.12.2024) <https://academyofinventors.org/wp-content/uploads/2024/02/2023-Top-100-Worldwide.pdf>

the University of California'dır⁵⁴. 2023 yılında UPSTO'dan en çok patent alan ikinci üniversite, 365 patent ile yine ABD'de bulunan *Massachusetts Institute of Technology* olarak tespit edilmiştir⁵⁵. Üçüncü sırada 235 patent ile ABD'de bulunan *The University of Texas System*, dördüncü sırada 216 patent ile Suudi Arabistan'da bulunan *King Fahd University of Petroleum And Minerals* ve beşinci sırada 201 patent ABD'de bulunan *Purdue University* yer almaktadır. Çin'de bulunan *Zhejiang Üniversitesi* 185 patent ile listenin 8. sırasında, *Tsinghua Üniversitesi* 149 buluşla listenin 11. sırasında yer almaktadır. Listede Güney Kore, Japonya, İngiltere gibi ülkelerde bulunan üniversiteler yer alsa da listedeki üniversitelerin büyük bir çoğunluğu ABD'de bulunmaktadır. Veriler esasen bize 2023 yılında ABD'de bulunan üniversitelerin hangi sayıda patent aldıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Japonya'ya bakıldığında 2022 yılında üniversiteler tarafından toplamda 7265 patent başvurusu yapıldığı, 4200 patentin ise tescil edildiği görülmektedir⁵⁶. Üniversitelerin tescil sayılarına bakıldığında ise *Tokyo Üniversitesi*'nin 253 patent tescili ile birinci sırada, *Tohoku Üniversitesi*'nin 213 tescil ile ikinci sırada, *Osaka Üniversitesi*'nin ise 206 tescil ile üçüncü sırada olduğu tespit edilmektedir⁵⁷.

Çin'e bakılacak olursa üniversitelerdeki toplam geçerli patent sayısının 2023 yılı sonu itibarıyla 794 bine ulaştığı görülecektir⁵⁸. Buna

⁵⁴ Top 100 Worldwide Universities Granted U.S. Utility Patents 2023, Erişim Tarihi (03.12.2024) <https://academyofinventors.org/wp-content/uploads/2024/02/2023-Top-100-Worldwide.pdf>

⁵⁵ Top 100 Worldwide Universities Granted U.S. Utility Patents 2023, Erişim Tarihi (03.12.2024) <https://academyofinventors.org/wp-content/uploads/2024/02/2023-Top-100-Worldwide.pdf>

⁵⁶ Japan Patent Office, JPO Status Report 2023 chart data files (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.jpo.go.jp/e/resources/report/statusreport/2023/graph.html>

⁵⁷ Japan Patent Office, JPO Status Report 2023 chart data files (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.jpo.go.jp/e/resources/report/statusreport/2023/graph.html>

⁵⁸ *China promotes patent industrialization in universities, research institutions* (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://english.news.cn/20240227/24fed7189554c878183dc17b2b36033/c.html>

ek olarak, bilimsel araştırma enstitüleri de 229 bin geçerli patente sahiptir⁵⁹.

Üniversiteler tarafından PCT'ye yapılan başvurular incelendiğinde yayımlanan 531 patent başvurusu ile ilk sırada ABD'de bulunan *The Regents of the University of California*, ikinci sırada 332 başvuru ile *Çin Suzhou Üniversitesi*, üçüncü sırada ise 217 başvuru ile *The University of Texas System* olduğu görülmektedir⁶⁰. PCT'ye en çok başvuruda bulunan ilk 50 üniversiteye ilişkin listede ABD 22, Çin 13, Japonya 5, üniversiteye sahiptir⁶¹.

III. PATENT HUKUKU EĞİTİMİ

A. Türkiye'de Patent Hukuku Eğitimi

Bugün üniversiteler teknolojik gelişimin lokomotifi olarak görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de patent hukuku eğitiminin mevcut durumu incelenirken ilk olarak yükseköğretim kurumlarını incelemek daha doğru olacaktır. Patent, teknik alandaki yenilikler için verilen bir belgedir. Teknik kavramı ile geleneksel olarak fizik, kimya, biyoloji gibi doğa bilimleri ile mühendislik, tıp, eczacılık gibi alanlar kastedilmektedir. Buna göre, patent belgesi verilecek buluş, kural olarak bu alanlara ilişkin olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, buluşu ortaya çıkaran mucitlerin daha çok bu alanlarda çalışan kişiler olduğu görülmektedir. Bu çerçevede, olması gereken veya beklenen bu alanlara ilişkin eğitim programlarında kapsamlı bir patent hukuku eğitiminin verilmesidir. Böylece patent ortaya çıkarma ihtimali yüksek olan mühendis, eczacı, kimyager gibi kişilerin patent hakkına ilişkin temel bilgileri öğrenerek mezun olmaları sağlanacaktır.

Patent hukuku alanında ortaya çıkacak uyumsuzlıklarda aktif rol alacak avukatların veya bu uyumsuzlıklar hakkında nihai kararı verecek olan hakimlerin yetiştiği hukuk fakültelerinde de durum ne yazık

⁵⁹ China promotes patent industrialization in universities, research institutions (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://english.news.cn/20240227/24fed7189554c878183dc17b2b36033/c.html>.

⁶⁰ <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf> (17.07.2024).

⁶¹ PCT Yearly Review 2024 (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-901-2024-en-patent-cooperation-treaty-yearly-review-2024.pdf>

ki farklı değildir. Hukuk öğrencileri, seçmeli ders olarak verilen Fikri Mülkiyet Hukuku dersi kapsamında, oldukça yüzeysel bir patent hukuku eğitimi almaktadır⁶². Diğer bir ifadeyle, öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu fikri mülkiyet hukuku ile hiç tanışmadan mezun olmaktadır. Bu durum da mesleğe atılan genç avukat, hâkim ve savcıların patent davalarına çok mesafeli yaklaşmasına neden olmakta, bunun sonuçları da ihtisas mahkemeleri dışında, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden çıkan kararlarda çok açık bir şekilde görülmektedir.

Türkiye'de ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki müfredatı incelediğinde Fen Bilgisi ve Fizik kitaplarında çok temel düzeyde de olsa buluş kavramına yer verildiği görülmektedir. Bu ümit verici bir gelişme olsa da yeterli değildir. Zira bu derslerde buluş ve patent kavramlarına yer verilip en azından patent farkındalığı oluşturacak düzeyde bir eğitimin verilebilmesi için her şeyden önce eğitimcilerin patent ve onun önemi hususunda bilinçlendirilmesine bağlıdır. Bu çerçevede, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde de patent alanında en azından patent bilincinin oluşmasını sağlayacak bir eğitim verildiğini söylemek güçtür⁶³.

B. Diğer Ülkelerde Patent Hukuku Eğitimi

Türkiye'nin patent verileri ile patent eğitimi arasındaki ilişkinin değerlendirildiği bu çalışmada EPO ve PCT'ye en çok patent başvurusu yapan ülkeler olan ABD, Çin, Japonya ve Almanya'daki patent eğitiminin de incelenmesi gerekmektedir.

⁶² Bu verilere, Türkiye'deki hukuk fakültelerinde "Fikri Mülkiyet Hukuku" dersini veren öğretim üyeleri ile yapılan mülakatlar ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi ile Adalet Bakanlığı arasında yapılan protokol çerçevesinde gerçekleştirilen Tezsiz Yüksek Lisans programı kapsamında verilen derslerde hâkim ve savcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılmıştır.

⁶³ Belirtmek gerekir ki, patent ve tasarım alanında öğretmenlere kılavuz şeklinde bazı yayınlar bulunmaktadır. Ancak, bunun uygulamaya geçtiğini söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Bu konuda ulaşılabilen öğretmenlerle yapılan mülakatlarda bu kılavuzların hedeflenen amaçlara ulaşamadığı görülmektedir https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_08/26172726_Teknoloji_Tasarim_Bakan_SunuY.pdf (Erişim Tarihi 12.03.2025).

Amerika’da patent kavramı öğrencilere ilkokulda tanıtılmaktadır⁶⁴. Ortaokul ve lisede de patent hakkı, patent süreci gibi konular bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik dersleri kapsamında öğrencilere öğretilmektedir⁶⁵. Yükseköğretim kurumlarında da hukuk ve mühendislik fakültelerinde patent eğitimi verilmektedir. Mühendislik fakültelerinde girişimcilik ve teknoloji derslerinde patent stratejileri, başvuru süreçleri, istem yazma usulleri öğretilmektedir⁶⁶. Yine hukuk fakültelerinde de patent istem usulleri, hükümsüzlük, istemlerin yorumlanması, patent hakkına tecavüz konularını kapsayan ayrıntılı bir patent eğitimi verilmektedir⁶⁷.

Çin’de patent eğitimi fikri mülkiyet hakları içerisinde ilkokuldan itibaren verilmektedir⁶⁸. Pilot olarak seçilen bazı liselerde ise patent, marka gibi haklara ilişkin fikri mülkiyet eğitimi zorunlu ders olarak verilmektedir⁶⁹. Yükseköğretim kurumlarında ise patent eğitimi özellikle hukuk ve mühendislik fakültelerinde verilmektedir. Bu fakültelerde patent alanında lisans seviyesinde temel düzeyde, lisansüstü seviyede de ise kapsamlı eğitimler verilmektedir⁷⁰.

⁶⁴ Integrating Intellectual Property into the STEM Curriculum (03.12.2024) <https://www.edutopia.org/article/teaching-middle-school-students-about-intellectual-property/>

⁶⁵ Stephanie Couch, Audra, Skukauskaite, Judith L. Green, “Invention Education: Preparing the Next Generation of Innovators”, Technology and Innovation”, 2019, Vol.20, 162, (Erişim Tarihi 03.12.2024) https://www.researchgate.net/publication/332015672_Invention_Education_Preparing_The_Next_Generation_of_Innovators

⁶⁶ <https://ocw.mit.edu/courses/15-628j-patents-copyrights-and-the-law-of-intellectual-property-spring-2013/>; <https://ocw.mit.edu/courses/6-901-inventions-and-patents-fall-2005/> ((Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁶⁷ <https://gould.usc.edu/academics/courses/patent-law/>;
<https://www.law.berkeley.edu/academics/areas-of-study/law-and-technology/law-and-tech-curriculum/>;
<https://law.stanford.edu/courses/advanced-negotiation-of-patent-reform-policies/> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁶⁸ <https://ipccloseup.com/2019/09/26/china-ip-education-initiative-targets-primary-and-secondary-students-children-can-influence-parents/> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁶⁹ <https://ipccloseup.com/2019/09/26/china-ip-education-initiative-targets-primary-and-secondary-students-children-can-influence-parents/> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁷⁰ <https://www.law.tsinghua.edu.cn/en/Admissions/IIP/Curriculums.htm>;
<https://sicip.tongji.edu.cn/sicipen/main.psp> (Erişim Tarihi 03.12.2024); Dongli Tan, Xinming Cao, Guangyao He, “Patent Education and System Construction in Research Universities”, Educational Sciences: Theory & Practice, December 2018, 18/6, 3861.

Japonya'da patent eğitimi ilkokulda başlamaktadır⁷¹. Hükümet patent eğitimini genç yaşta vermeye başlayarak Japonya'nın teknolojik gelişimini ve Japon şirketlerinin küresel rekabette öne çıkmasını amaçlamaktadır⁷². Yükseköğretimde ise hem hukuk fakültelerinde hem de mühendislik fakültelerinde patent hukuku eğitimi verilmektedir. Hukuk fakültelerinde lisans seviyesinde temel düzeyde, lisansüstü düzeyde ise daha ayrıntılı bir patent eğitimi verilmektedir⁷³. Japonya'da esasen mühendislik ve teknoloji alanlarında eğitim veren Osaka Teknoloji Enstitüsü'nde "Fikri Mülkiyet Fakültesi" bulunmaktadır⁷⁴. Söz konusu fakülte, toplumsal ihtiyaçlara karşılık olarak, bir teknoloji üniversitesinde tek sosyal bilimler bölümü olarak kurulmuştur⁷⁵. Japonya'da fikri mülkiyet üzerine kurulmuş tek fakültedir⁷⁶. Böylece teknoloji ile onun korunmasına hizmet eden fikri mülkiyet sistemi bir araya getirilmiş olmaktadır.

Almanya'da patent kavramı öğrencilere orta okulda⁷⁷ tanıtılmaya başlanmaktadır⁷⁸. Lise ve meslek liselerinde ekonomi, biyoteknoloji ve teknoloji gibi derslerde patent hukukunun ve buluşun ortaya çık-

⁷¹ Ellmore, Dawn, Japan's Plan to Educate Children about Patents, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.linkedin.com/pulse/japans-plan-educate-children-patents-dawn-ellmore>;

http://www.jiii.or.jp/english/en_topics/file/meeting_1106/06_student%20education%20in%20Japan%202019%20JIII_.pdf

⁷² Ellmore, Dawn, Japan's Plan to Educate Children about Patents, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.linkedin.com/pulse/japans-plan-educate-children-patents-dawn-ellmore>

⁷³ <https://www.waseda.jp/foaw/law/en/>;
<https://www.meiji.ac.jp/cip/english/research/cluster/iplpi.html>;
<https://www.sophia.ac.jp/eng/research/chitekizaisan/> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁷⁴ <https://www.oit.ac.jp/english/education/ip/faculty.html> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁷⁵ <https://www.oit.ac.jp/english/education/ip/faculty.html> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁷⁶ <https://www.oit.ac.jp/english/education/ip/faculty.html> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁷⁷ Almanya'da eğitimin bu düzeyi için "lower secondary level" ifadesi kullanmakta, bu düzeydeki öğrencilerin yaş aralığı 10-14 olarak ifade edildiğinden bizdeki karşılığı olarak orta okul kullanılmıştır, IP Education in EU, 122.

⁷⁸ Office for Harmonization in the Internal Market, Intellectual Property and Education in Europe – Study on IP Education in School Curricula in the EU Members States with Additional International Comparisons, 38, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://euipo.europa.eu> (IP Education in EU)

ma sürecinin anlatıldığı dersler verilmektedir⁷⁹. Yükseköğretim düzeyinde de patent hukuku eğitimine ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Almanya’da hem hukuk fakültelerinde hem de mühendislik fakültelerinde fikri mülkiyet ve patent hukuku alanında uzmanlaşmak isteyen öğrenciler için imkanlar sunmaktadır. Örneğin University of Hannover’da fikri mülkiyet hukuku alanında uzmanlaşmak isteyen öğrenciler için lisans düzeyinde bir program sunulmaktadır⁸⁰. Yine Almanya’daki birçok hukuk fakültesinde fikri mülkiyet hukuku alanında uzmanlaşmayı sağlayan yüksek lisans programları bulunmaktadır⁸¹. Almanya’daki mühendislik fakültelerinde de özellikle yüksek lisans düzeyinde kapsamlı bir patent eğitimi verildiği görülmektedir⁸². Buna ek olarak lisans düzeyinde de girişimcilik ve inovasyonla ilgili derslerde patent süreçleri ele alınmaktadır⁸³. Böylece mühendislik öğrencilerinin ve mezunlarının patent ile teknik bilgi ve hukuki süreçlere ilişkin uzmanlaşmaları amaçlanmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME

Patent başvuruları ve tescilli patent sayıları günümüzde ülkele-
rin, kurumların, firmaların ve üniversitelerin teknolojik gelişmelerini
gösteren en önemli unsurlardan biridir. Türkiye’nin patent verileri
incelendiğinde ülkemizin hedeflenen ve hak edilen noktadan oldukça
uzakta olduğu görülmektedir. Nitekim TÜRKPATENT’in 15.01.2024
tarihli raporuna göre, TÜRKPATENT’e yapılan **toplam patent başvuru
sayısı 262.366, tescil edilen toplam patent sayısı 178.976’dır**. Buna göre, **Türkiye’de tescil edilen toplam patent**

⁷⁹ IP Education in EU, 38.

⁸⁰ <https://www.uni-hannover.de/en/studium/studienangebot/info/studiengang/detail/it-and-ip-law-llb> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁸¹ <http://miplc.de>; https://discoverlaw.bu.edu/intellectual-property/?gad_source=1&gbraid=0AAAAADnkdRNFi-aW4nOou95qfNshuFQsN; <https://www.mgt.tum.de/programs/professional-master-program/munich-intellectual-property-law-center> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁸² <https://www.tu.berlin/en/studying/study-programs/all-programs-offered/study-course/patent-engineering-m-sc> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁸³ <https://www.hwr-berlin.de>; <https://www.tuhh.de/tuhh/en/studying/before-studying/degree-courses/international-study-programs/global-technology-and-innovation-management-entrepreneurship> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

sayısı Çin ve ABD’de bir yılda tescil edilen patent sayısının dahi çok gerisindedir. Zira 2023 yılında ABD’de 346,152⁸⁴, Çin’de ise 921.000⁸⁵ patent tescil edilmiştir. Yine Türkiye’de 2023 yılında tescil edilen yerli patent sayısı 2,536 iken, Güney Kore merkezli bir şirket olan SAMSUNG’un 2023 yılında **yalnızca ABD’de tescil edilen patent sayısı 6.165’tir**⁸⁶. Bu rakamlar bize patent alanında, diğer bir ifadeyle teknolojik gelişimde hedefimizden ne kadar uzak olduğumuza açık ve net bir şekilde göstermektedir.

Türkiye’nin patent verileri değerlendirilirken verilebilecek önemli diğer bir örnek ise Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)’in Ekim 2023 tarihli raporudur. Söz konusu rapora göre, **Türkiye’nin ortalama ihracatının kilogram başına değeri 1.46 dolardır**⁸⁷. Almanya’nın ihracatının kilogram başına değerinin 7-8 dolar civarında olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye ihracatının kilogram başına değerinin oldukça düşük olduğu görülecektir⁸⁸. Bu durumun nedeni de teknoloji üretmek yerine taklit ve fason ürünler üretmektir. **TİM’in araştırmalarına göre ihracatta kilogram başına 2,5 doları aştığımız takdirde ülkemizin tüm dış borcu kapanmaktadır**⁸⁹. Bu değer 4-5 dolara çıkması halinde ülkemizin ekonomisinin geleceği boyutlar düşünüldüğünde patentleşmenin önemi daha net bir şekilde anlaşılacaktır. **Küresel rekabette başarı elde edebilmesi, teknolojik gelişmede hedeflenen noktaya gelinebilmesi için daha nitelikli, yeni ve teknolojik gelişime katkı sağlayan ürünler üretilmelidir.**

⁸⁴ Number of patents issued in the United States from FY 2000 to FY 2023 (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://www.statista.com/statistics/256571/number-of-patent-grants-in-the-us/>

⁸⁵ <https://www.chinaiplawupdate.com/2024/01/chinese-utility-model-grants-down-25-5-in-2023-invention-patent-grants-up-15-4-in-shift-from-quantity-to-quality/> (Erişim Tarihi 03.12.2024)

⁸⁶ Türkiye’nin Patent Raporu 2023, 5.

⁸⁷ <https://tim.org.tr/tr/turkiye-22-9-milyar-dolarla-en-yuksek-ekim-ayi-ihracatina-imza-atti> (Erişim Tarihi 17.07.2024).

⁸⁸ Ali Yüksel, Türkiye Patent Hareketleri Platformu, Patentlerin Ticarileşmesi – 26 Nisan 2021 Webinar Toplantısı Sonuç Raporu, s. 16, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://cdn.iuc.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=patentlerin-ticarilestirilmesi-desifre-raporu-cropped.pdf>

⁸⁹ Yüksel, Patentlerin Ticarileşmesi, 16.

Türkiye'nin patent alanında hak ettiği sıralama ve başarılarla ulaşabilmesi kanaatimizce ancak patent eğitime gereken önemin verilmesi ile mümkün olacaktır. Nitekim diğer ülkelerdeki ilköğretim veya ortaokul düzeyinde başlayıp hukuk ve mühendislik fakültelerinde lisans ve lisansüstü düzeyde verilen patent eğitimi bu görüşümüzü desteklemektedir. Kanaatimizce EPO ve PCT'ye en çok patent başvurusu yapan bu ülkelerin patent eğitime verdikleri önem ile patent alanındaki başarıları arasında doğru orantı bulunmaktadır.

Patent hukuku hakkındaki eğitim ile kastedilen buluş, patent hakkı, bununla ilişkili haklar ve yükümlülükler ile bu konudaki yasal düzenlemeler çerçevesinde farkındalık oluşturulmasıdır. Kanaatimizce patent alanında gerçek bir başarı için yalnızca yükseköğretimde değil, eğitim sisteminin her aşamasında patente ilişkin, öğrencilerin seviyeleriyle uyumlu bir patent eğitiminin verilmesi gerekir. Bu çerçevede, eğitim, ilk ve ortaöğretim düzeyinde buluş ve patent kavramlarının tanıtılması, bundan doğan hakların önemi ve özellikle ülke ekonomisi ile teknolojik gelişim için önemine ilişkin temel düzeyde olmalıdır. Ülkelerin teknoloji lokomotifleri olarak görülen yükseköğretim kurumlarında ise patent eğitimi kapsamlı ve işlevsel olmalıdır. Bu durumda Türkiye'nin patent verilerinde önemli artışlar olacağını düşünmekteyiz. Zira patent alanındaki bu rakamların sebebi kanaatimizce ülkemizde patent ortaya çıkarma potansiyelinin bulunmaması değil, patent hukuku eğitime gereken önemin ve bu alanda yeterli teşvikin yapılmamasıdır.

V. TÜRKİYE'DE PATENT HUKUKU EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

A. Patent Hukuku Eğitimin Yaygınlaştırılması

Türkiye'de patent hukuku eğitime ilişkin atılması gereken ilk adım bu alanda verilen eğitimlere gerekli değerin gösterilerek, patent hukuku eğitiminin yaygınlaştırılmasıdır. Dünyanın en büyük teknoloji şirketlerin malvarlıklarının yüzde seksenden fazlasının fikri mülkiyet haklarından oluştuğu günümüzde, artık öğrencileri *"bir buluş nasıl ortaya çıkar, patent hakkı nasıl kazanır, patent topluma nasıl kazandırılır"* gibi sorulara yönlendiren müfredat değişikliği yapılmasının gerektiği

kanaatini taşımaktayız⁹⁰. Bu çerçevede, ilk ve orta öğretim düzeyinde öğrencilerde patent bilincinin oluşturulması, yüksek öğretimde de patent bilincine ek olarak teknolojik yenilik ortaya çıkarmaya yönelik bir eğitimin verilmesi gerekmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki eğitimin muhakkak lisans düzeyinde ve zorunlu olması da gerekmemektedir. Bu alanda uzmanlaşmak isteyen hukuk ve mühendislik fakültesi öğrencilerine seçmeli ders olarak kapsamlı ve işlevsel bir patent hukuku dersi seçme imkânı verilmesi de bu alanda atılmış büyük bir adım olacaktır. Yine özellikle mühendislik fakülteleri mezunlarına yönelik patent alanında uzmanlaşmayı sağlayacak lisansüstü programların açılması da ülkemizdeki teknolojik gelişimi destekleyecektir.

Patent hukuku eğitimi verilmeden, patent alanında gelişme göstermek için verilen çabalar hiçbir zaman tam manasıyla hedefe ulaşamayacaktır. Nitekim 18.07.2024 tarihi itibarıyla TÜRKPATENT'in resmi internet sitesinde "Patentle Türkiye – 4. Ulusal Üniversiteler Patent Yarışması" düzenlenmektedir⁹¹. Yarışmanın amacı, patent alanında farkındalık oluşturulması, üniversite öğrencilerinin buluş faaliyetlerine özendirilmesi ve akademik çalışmalarda ya da profesyonel meslek hayatlarında patent dokümanlarını kullanmalarını sağlamak olarak belirtilmiştir⁹². Söz konusu yarışma öğrencilerin patent alanına yakınlaşmasını sağlamak anlamında yerindedir, ancak kanaatimizce yeterli değildir. Patent alanında gerekli bilgiye sahip olmayan öğrencilerin bu yarışmaya ilgi duyması ya da bu yarışmada başarılı olması gerçekçi değildir. Bu nedenle, patent alanında başarılı bir ülke olabilmemiz için her şeyden önce bu alanda eğitime gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Yükseköğretim kurumlarında patentin öneminin anlaşılabilmesi için kanaatimizce teknik alanlarda görev yapan öğretim üyelerine de kapsamlı bir patent hukuku eğitimi verilmeli ve derslerinde bir buluşun ortaya çıkarılması için bu öğretim üyeleri teşvik edilmelidir. Teş-

⁹⁰ James G. Conley, "Innovation and Intellectual Property in the Curriculum: Epistemology, Pedagogy, and Politics", *Technology and Innovation*, Vol: 19, s. 454.

⁹¹ <https://www.turkpatent.gov.tr/haberler/patentle-turkiye-4-ulusal-universiteler-patent-yarismasi> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁹² <https://www.turkpatent.gov.tr/haberler/patentle-turkiye-4-ulusal-universiteler-patent-yarismasi> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

vikler, görevde yükselme ve para ödülü gibi yollarla verilebilir. Mühendislik temel alanına ilişkin doçentlik kriterlerinde, uluslararası patent 20, ulusal patent 10 puana karşılık gelmektedir⁹³. Yine yayımlandığı dergiye göre bir makaleye 8 veya 20 puan verilmektedir. Görüldüğü üzere, yıllar süren araştırma, deney ve çalışmaların sonucu olarak ortaya çıkan bir patent ile bir makalenin puanı aynı olabilmektedir. Bu durumda bir mühendisin makale yazmayı tercih etmesi kaçınılmazdır. Kanaatimizce, patentin doçentlik kriterlerindeki puan karşılıklarının artırılması gerekmektedir. Buna ek olarak diğer öğretim üyeleri ve idari personel için de görevde yükselmeye ilişkin başka teşvikler de getirilmelidir.

Mühendislik temel alanına ilişkin doçentlik kriterlerine göre patentin birden fazla kişi tarafından ortaya çıkarılması durumunda karşılıkları olan puanlar ilgili kişi sayısına bölünecektir. Patent alabilmesi için yeni, buluş basamağını aşması ve sanayiye uygulanabilir olması gereken buluşun tek bir kişi tarafından ortaya çıkarılmasını beklemek hem gerçekçi hem adil değildir. Bu nedenle kanaatimizce bu cümlelerin doçentlik kriterlerinden çıkarılması, öğretim üyelerinin patent alanında çalışmaya teşvik edilmesi için oldukça önemlidir.

İlk ve ortaöğretim düzeylerinde öğrencilerin patent bilincine sahip olmasını sağlamak için öğretmenlere patentin önemini anlatan eğitimler verilmesi, meslek lisesi gibi buluş ortaya çıkarma potansiyeli bulunan liselerde de öğretmenlerin öğrencileri ile yeni bir buluş üzerinde çalışması konusunda desteklenmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz. Böylece öğrencilere salt bilgi verilmeyecek, aynı zamanda teknik problemlere dikkatleri çekilerek bunlara çözüm bulmak konusunda yönlendirilmiş olacaklardır. Bu şekilde, genç yaşta patent farkındalığı oluşan öğrencilerin ülkemizin teknolojik gelişmesinde önemli katkılar sağlayacağı açıktır.

Patent hukuku eğitimin yaygınlaşması sonucunda toplumda da patent bilinci oluşmuş olacaktır. Böylece yalnızca eğitim kurumlarında değil, bireysel faaliyetler ile de buluşlar ortaya çıkacaktır. Patentin sağladığı münhasır hakların ve bunların rekabette sağladığı avantajla-

⁹³ https://www.uak.gov.tr/Documents/docentlik/2019-ekim-donemi/basvurusartlari/TA_Tablo9_2019E_071217.pdf (Erişim Tarihi 03.12.2024).

rın öğrenilmesi insanların bu alana ilgisini artırabilecektir. Toplum bilincinin oluşması yalnızca patent sayısının veya patent başvurularının artması için değil aynı zamanda patent ihlallerinin azalması için de önemlidir.

B. Patent Sistemini Bir Bütün Olarak Ele Alan Bir Eğitim Verilmesi

Patent hukuku eğitiminin hem toplum ve bireylerin eğitimi yönünden hem de hak sahibi, buluşçu, sanayici, girişimci, akademisyen, hukukçu, patent vekilleri, öğretim üyeleri ve kamu görevlilerinin eğitimi açısından tüm patent sistemi bir bütün olarak göz önünde bulundurularak her yönüyle yeniden tasarlanması gerekmektedir⁹⁴. Bu çerçevede, patent hukuku eğitiminde yer verilmesi gereken hususlara özellikle değinilmesinde yarar bulunmaktadır. Buluş ve patent kavramları, patent alınması için gerekli şartlar, başvuru, yayım ve tescil süreçleri klasik patent eğitiminde bulunan hususlardır. Ancak eğitimde asıl yer verilmesi gereken hususlar şu şekilde sıralanabilir: İlk olarak, buluş üzerinde çalışmadan önce buna ilişkin araştırma yapılması hayati bir öneme sahiptir. Araştırmanın iki yönü bulunur. Birincisi üzerinde çalışılacak buluşun dünyanın herhangi bir yerinde daha önce ortaya çıkarılıp çıkarılmadığına dair araştırmadır. Zira ülkemizde buluş için patent belgesi alınabilmesi için buluşun yeni olması ve tekniğin bilinen durumunu aşması gerekir. Bu araştırma TÜRKPATENT tarafından yayımlanan başvuruların bulunduğu veri tabanı TR-Espacenet⁹⁵, patent alanında önde gelen ülkelerin patent ofislerinin (UPSTO – JPO⁹⁶ - CNIPA⁹⁷ - DPMA⁹⁸ gibi) veri tabanları ile bölgesel ve

⁹⁴ Hülya Çaylı, Paragon 2022 Yılı'nı Patent Açısından Değerlendiriyor, Türkiye'nin Patent Raporu 2022, 36.

⁹⁵ TR Espacenet, <https://portal.turkpatent.gov.tr> ((Erişim Tarihi 03.12.2024)).

⁹⁶ Japon Patent Office, <https://www.jpo.go.jp/e/faq/yokuaru/patent.html> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁹⁷ China National Intellectual Property Administration, <https://english.cnipa.gov.cn/#:~:text=China%20National%20Intellectual%20Property%20Administration> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

⁹⁸ German Trademark and Patent Office, <https://www.dpma.de/english/> ((Erişim Tarihi 03.12.2024)).

uluslararası kurumların (EPO⁹⁹ – WIPO¹⁰⁰) veri tabanlarında yapılmamıştır¹⁰¹. Böyle bir araştırma yapılmadan buluş üzerinde çalışılmaya başlanması halinde yeni kabul edilemeyecek buluş için yıllar boyunca verilmiş olan emekler, yapılan deney ve masraflar boşa gidecektir. Buna ek olarak piyasaya sürülen bu buluşlar için patent ihlali nedeniyle oldukça yüksek miktarda tazminat davalarının açılması da gündeme gelebilecektir¹⁰². İkincisi üzerinde çalışılacak buluşun ticarileştirilebilir olup olmadığına ilişkin araştırmadır. Diğer bir ifadeyle, ortaya çıkarılacak buluşa piyasada ihtiyaç bulunup bulunmadığına ilişkin araştırma da son derece önemlidir.¹⁰³ Böylece buluşun ticarileştirilmesi ve ekonomiye kazandırılması kolaylaşacaktır. Aksi halde ticarileştirilemeyen buluşlar teknik bilgi olarak literatüre katkı sağlamak- tan öteye geçemeyecektir.

Eğitimde yer verilmesi gereken en önemli hususlardan biri de istemler ve tarifnamenin nasıl yazılması gerektiğidir. Tarifnamenin ve istemlerin patent başvurusunda yer alması zorunludur. Nitekim tarifname ve istemler hem buluşu açıklamaları hem de patent hakkının tanıdığı inhisari hakkın kapsamını çizdikleri için önemli bir işleve sahiptir¹⁰⁴. İstemler ile buluşun tüm teknik özellikleri kısa ve öz bir şekilde anlatılır¹⁰⁵. Buluş sahibi, buluşun nasıl korunacağını, hangi özellikler için koruma talep edildiğini istemler ile belirtir¹⁰⁶. İstemlerde belirtilmeyen hususlar patent korumasının kapsamı dışında kala-

⁹⁹ EPO EspaceNet, <https://www.epo.org/en/searching-for-patents/technical/espacenet> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

¹⁰⁰ WIPO Patentscope, <https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf> (Erişim Tarihi 03.12.2024).

¹⁰¹ Çolak, Patent Hukuku, 79.

¹⁰² A. Garriss Charles, Jr. A. Garriss Charles, III, "The United States Patent System and Engineering Education: An Alliance for Innovation", *Technology and Innovation*, Vol, 19, 517.

¹⁰³ Fatma Betül Çakır Çelebi, "Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşların Kapsamı", *Terazi Hukuk Dergisi*, 16 (182), 936.

¹⁰⁴ Onur Sarı, "Türkpatent Kurumu Nezdinde Patent Edinme Sürecinin Hukuki Değerlendirmesi", *TBB Dergisi*, 2019 (144), 317.

¹⁰⁵ Çolak, Patent Hukuku, 88; Yusufoglu, Patent Verilebilirlik Şartları, 46; Öztürk, Patent Verilebilirlik Şartları, 28; Baş, Faydalı Model, 121.

¹⁰⁶ Bently vd., *Intellectual Property*, 609; Çolak, 88; Yusufoglu, Patent Verilebilirlik Şartları, 33; Karaaslan, Dolaylı Patent, 54; Öztürk, Patent Verilebilirlik Şartları, 27; Baş, Faydalı Model, 122.

caktır¹⁰⁷. Buluşun koruma şartlarını sağlayıp sağlamadığı, koruma kapsamı ve patentli buluşa üçüncü kişilerce tecavüz edilip edilmediği istemlere göre belirlenir. Bu nedenle, istemler patentin kalbi olarak nitelendirilir¹⁰⁸. Tarifname ise buluş ile çözüldüğü iddia olunan teknik problem ile çözüm şeklinin ayrıntılı olarak anlatıldığı, istemlerin yorumlanması ve buluşun açıklanması için başvurulacak bölümdür¹⁰⁹. Tarifnamede, teknik problemin ne olduğu ve ne şekilde çözüldüğü, buluşun dahil olduğu teknik alanda tekniğin bilinen durumunun hangi aşamada olduğu, buluşun aynı problemi çözmeye çalışan diğer buluşlardan ne gibi farklılıklar içerdiği gibi hususlar ortaya konulur¹¹⁰. Tarifname ile buluş, alanında uzman bir kişinin buluşu uygulayabileceği açıklıkta anlatılmış olmalıdır¹¹¹. Bu çerçevede özellikle buluş ortaya çıkarma ihtimali bulunan kişilerin eğitim gördüğü mühendislik, eczacılık, fizik, kimya, biyoloji gibi lisans alanlarında istem ve tarifnamenin nasıl yazılması gerektiği ve ne anlama geldiği ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. Zira uygulamaya bakıldığında patent vekillerinin daha çok bu kişiler olduğu ve istem ile tarifnamelerin de bu kişiler tarafından yazıldığı görülmektedir.

Gerekli başvurular yapıp, istem ve tarifnameler incelenerek koruma şartlarını sağladığı tespit edilen buluşlara patent belgesi verilir. Bundan sonraki aşama ise patentli buluşun değerlemesi aşamasıdır. Patent değerlemesi ile kastedilen patentin piyasadaki parasal karşılığının belirlenmesidir¹¹². Patent için devir veya lisans sözleşmesi yapılırken, patent şirkete sermaye olarak konulurken, patent rehini veya haczi¹¹³ gibi durumlarının hepsinde patentin değerlemesinin yapılması gerekir. Yine patent hakkına tecavüz edilmesine dayalı olarak

¹⁰⁷ Sarı, Patent Edinme Süreci, 323.

¹⁰⁸ Çolak, Patent Hukuku, 87.

¹⁰⁹ Bently vd., Intellectual Property, 612; Çolak, Patent Hukuku, 81; Sarı, Patent Edinme Süreci, 320-322; Karaaslan, Dolaylı Patent, 55; Baş, Faydalı Model, 120.

¹¹⁰ Öztürk, Patent Verilebilirlik Şartları, 23-24; Sarı, Patent Edinme Süreci, 318.

¹¹¹ Sarı, Patent Edinme Süreci, 318; Bently vd., Intellectual Property, 613.

¹¹² Selehattin Bal, Tuğrul Taşçı, "Patent Değerlendirme Sürecinde Doğrudan ve Dolaylı Göstergelerin Belirlenmesi ve Bir İklimlendirme Firmasında Uygulanması", Avrupa Bilişim ve Teknoloji Dergisi, S. 23, Nisan 2021, 869.

¹¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz; Cansu Korkmaz, Sınai Mülkiyet Haklarının Haczi ve Paraya Çevrilmesi (Ankara: Adalaet Yayınevi, 2023).

açılan tazminat davalarında da tazminat miktarının belirlenmesi için patentin değerlendirilmesi gerekmektedir¹¹⁴. Patent değerlendirilmesi yapılırken, patentli buluşun ait olduğu temel teknolojinin değeri, patentin kalan koruma süresi, başka ülkelerde, EPO veya PCT’de tescille korunup korunmaması, değerlendirme yapılan zaman, patentli ürünün pazar payı, buluşun sağladığı çözümün başka alternatiflerinin olup olmaması gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır¹¹⁵. Görüldüğü gibi iyi bir değerlendirme için fikri mülkiyet hukuku, buluşun ilgili olduğu teknoloji, buluşun ilgili olduğu pazar ve değerlendirme yöntemleri hakkında uzmanlık gerektiren disiplinler arası bir ekibin bulunması gerekmektedir¹¹⁶. Bu nedenle, patent değerlemesine ilişkin eğitim de patent eğitiminin önemli başlıklarından biri olmalıdır.

Patentli buluşun değerlendirilmesi yapıldıktan sonra buluşun ekonomiye kazandırılması yani ticarileştirilme aşamasına geçilmelidir. Ticarileştirilmeyen buluş ne sahibine ne de topluma fayda sağlar. Bu nedenle patente ilişkin eğitimde ticarileştirmeye de ayrı bir başlık açılması gerekir. Ticarileştirme, buluştan kazanç elde edilmesi olarak ifade edilebilir¹¹⁷. Bu çerçevede, patentli buluşun devredilmesi, lisans sözleşmesine konu olması, doğrudan üretilip piyasaya sunulması ticarileştirme yollarına örnek olarak verilebilir. Ticarileştirme yolu patentli buluşun özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenmelidir. Uygulamaya bakıldığında özel firma veya şirketlerin buluşlarını daha çok kendileri üretim yaparak ticarileştirdiği görülmektedir. Buna karşılık, kamu kurumları ve yükseköğretim kurumları genellikle lisans veya devir sözleşmesi yapmak suretiyle ya da spin-off şirketleri vasıtasıyla ticarileştirme yoluna gitmektedir. Ticarileştirmenin devir veya lisans sözleşmesi ile yapılacağı durumlarda buluşun ilgili sektöre tanıtılması da önem arz eder. Bu bağlamda, patent eğitiminde buluşun ticarileştirilmesi başlığı altında, ticarileştirme yolları, ticarileştirme

¹¹⁴ Çavuşoğlu, Patentlerin Ticarileşmesi, 26.

¹¹⁵ Kübra Ünal, Patent Değerlemesi ve Türkiye’de Uygulamalı Olarak İncelenmesi (Türk Patent ve Marka Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara, 2020) 26-19; Çavuşoğlu, Patentlerin Ticarileşmesi, 26.

¹¹⁶ Ünal, Patent Değerlemesi, 28.

¹¹⁷ Fatma Betül Çakır Çelebi, “Yükseköğretim Kurumlarına Ait Buluşların Ticarileşmesinin Önündeki Engeller”. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi (YBHD). Prof. Dr. M. Fatih Uşan’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı – C.2, S. 2022/2, 931.

yolu seçilirken dikkat edilecek hususlar, buluşun ilgili sektöre nasıl tanıtılacağı gibi konuların incelenmesi oldukça önemlidir. Patentli buluşun devir sözleşmesine konu olması halinde patent hakkı, lisans sözleşmesine konu olması halindeyse patentli buluşu yalnızca kullanma yetkisi devralana geçer. Hangi ticarileştirme yolunun seçileceği buluşun niteliğine göre belirlenmelidir. Patentin tanıtılmasında ise prototip merkezlerinin kurulmasının ve sayılarının artırılmasının ayrı bir önemi olduğu ifade edilmektedir¹¹⁸. Zira prototipi oluşturulan bir buluşun sanayici veya iş insanları tarafından anlaşılması ve söz konusu buluşa yatırım yapılması ihtimali artmaktadır¹¹⁹. Yine web siteleri ve fuarlar yoluyla da ilgili buluş potansiyel yatırımcılara tanıtılabilecektir. Bu çerçevede, ticarileştirmeye dair eğitim tüm bu hususları kapsayacak genişlikte ele alınmalıdır.

¹¹⁸ Yüksel, Patentin Ticarileşmesi, 17.

¹¹⁹ Yüksel, Patentin Ticarileşmesi, 18.

SONUÇ

Günümüzde küresel ekonomide rekabet edilebilmek ve başarılı olabilmek için teknolojinin gelişiminin desteklenmesi ve teşvik edilmesi çok önemlidir. Bunun için de patentle korunan buluşların ortaya çıkarılması gerekir. Patent verileri olarak adlandırdığımız patent başvuru ve tescil sayıları ülkelerin, şirketlerin ve yükseköğretim kurumlarının ekonomik ve teknolojik gelişimlerinin ölçülmesinde kullanılan önemli araçlardan biridir.

Çalışma ile Türkiye ve EPO ile PCT'ye en çok patent başvurusu yapan üç ülkenin patent başvuru ve tescil sayıları ile Türkiye'deki ve bu ülkelerdeki patent eğitimi karşılaştırılmıştır. Ülkemizin patent başvuru ve tescil sayılarında bu ülkelerden bir hayli geride olmasının nedeni kanaatimizce Türkiye'de patent hukuku eğitime gereken önemin verilmemesidir. Çalışmada incelenen diğer ülkelerde eğitim sisteminin her düzeyinde verilen patent hukuku eğitimlerinin sayısı ve niteliği bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Patent verileri ve dolayısıyla teknolojik gelişme anlamında dünyanın önde gelen ülkelere olan bu ülkelerin patent hukuku eğitiminin yaygınlık düzeyi ile patent verileri arasında kanaatimizce doğru orantı bulunmaktadır.

Bu çerçevede, daha da geç olmadan ülkemizde patent hukuku eğitimi alanında adeta bir seferberlik başlatılması gerektiğini düşünmekteyiz. Bu kapsamda ilk olarak, ilköğretimden yükseköğretime kadar müfredata patente ilişkin dersler eklenerek patent eğitimi yaygınlaştırılmalıdır. Eğitim, öğrencilerin eğitim seviyelerine göre verilmelidir. İlk ve ortaöğretim düzeyinde amaç patent hakkının ve bunun öneminin tanıtılmasına yönelik, yükseköğretimde ise özellikle buluş ortaya çıkarma ihtimali bulunan eğitim kurumlarında patent sistemi ni bir bütün olarak ele alan kapsamlı ve işlevsel bir patent eğitimi verilmelidir. Burada en az müfredata ders eklenmesi kadar eğitimcilerin patentin önemi konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğinin de vurgulanması gerekir. Bunun için eğitimcilere de eğitimler verilmesi, patent eğitimi konusunda teşvik edilmeleri gerekir.

Çalışma ile varılan sonuç, yükseköğretim kurumlarında patent hukuku eğitiminin muhakkak zorunlu ders olarak verilmesi değildir. Ancak en azından patentin öneminin ve sağladığı münhasır hakların

mühendislik gibi patent ortaya çıkarma potansiyeli bulunan öğrencilerin yetiştirildiği fakültelerde temel ders olarak okutulması gerektiği kanaatindeyiz. Bununla birlikte konu sağlık, eğitim ve beşerî bilimlerin birçok alanı için önemlidir. Bu fakültelerdeki öğrencilere kapsamlı ve işlevsel bir patent eğitimine erişme imkanının verilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu lisans ve lisansüstü düzeyde bu alanda seçmeli dersler açmak suretiyle sağlanabilir. Böylece patent hukuku alanında yoğunlaşmak ve kariyer planını bu alanda yapmak isteyen öğrenciler bu derslere yönelebilir. Patent alanında ortaya çıkacak uyumsuzluklarda hâkim, avukat olarak görev alacak öğrencilerin yetiştirildiği hukuk fakültelerinde de temel patent eğitime ek olarak, kapsamlı ve işlevsel patent hukuku eğitime ulaşma imkanının öğrencilere tanınması gerektiği kanaatindeyiz.

YAZAR BEYANI	
Mali Destek/Teşekkür Beyanı:	Bulunmamaktadır.
Yazarların Katkıları	Eserin tamamı yazar tarafından kaleme alınmıştır.
Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar Beyanı	Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.
Etik Kurul Onayı:	Gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Ayhan Rıza vd. Sınai Mülkiyet Hukuku. Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.
- Bal Selehattin ve Taşçı Tuğrul. "Patent Değerlendirme Sürecinde Doğrudan ve Dolaylı Göstergelerin Belirlenmesi ve Bir İklimlendirme Firmasında Uygulanması". Avrupa Bilişim ve Teknoloji Dergisi. S. 23 (2021) 868-874.
- Baş Erdal. Buluşun Faydalı Model Belgesi ile Korunması. Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.
- Bently Lionel vd. Intellectual Property Law. Oxford, Oxford University Press, 2018.
- Bozgeyik Hayri ve Fatma Betül Çakır Çelebi. "Yazılımların Patentle Korunmasında Teknik Karakter Unsuru". Adalet Dergisi. S. 72/, 2024/1 453-473.
- Conley James G. "Innovation and Intellectual Property in the Curriculum: Epistemology, Pedagogy, and Politics". Technology and Innovation, Vol: 19, 2017, 453-459.

- Couch Stephanie, Skukauskaitė Audra, ve Green Judith L. "Invention Education: Preparing the Next Generation of Innovators", Technology and Innovation, 2019, Vol.20 https://www.researchgate.net/publication/332015672_Invention_Education_Preparing_The_Next_Generation_of_Innovators
- Çakır Çelebi Fatma Betül. "Yükseköğretim Kurumlarına Ait Buluşların Ticarileşmesinin Önündeki Engeller". Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi (YBHD). S. 2022/2, Prof. Dr. M. Fatih Uşan'a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı – C.2, 927-950 (Ticarileştirme).
- Çakır Çelebi Fatma Betül. "Yükseköğretim Kurumlarında Gerçekleştirilen Buluşların Kapsamı". Terazi Hukuk Dergisi. C.16 S.182, (2021): 1908-1917 (Kapsam).
- Çolak Uğur. Türk Patent Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Dongli Tan, Xinming Cao, Guangyao He. "Patent Education and System Construction in Research Universities", Educational Sciences: Theory & Practice, December 2018, 18/6.
- Garris Charles A., Jr. ve Garris Charles A., III. "The United States Patent System and Engineering Education.:An Alliance for Innovation". Technology and Innovation, Vol, 19, 2017, 509-524.
- Karaaslan Pelin. Dolaylı Patent İhlali. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Korkmaz Cansu. Sınai Mülkiyet Haklarının Haczi ve Paraya Çevrilmesi. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023.
- Öztürk Özgür. "Türk Hukukunda Patent Verilebilirlik Şartları". Yayımlanmamış Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi, 2007.
- Sarı Onur. "Türkpatent Kurumu Nezdinde Patent Edinme Sürecinin Hukuki Değerlendirmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 144 (2019): 299-354.
- Suluk Cahit, Rauf Karasu ve Temel Nal. Fikri Mülkiyet Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023,
- Suluk Cahit. Çalışan Buluşları Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- Tekinalp Ünal. Fikri Mülkiyet Hukuku. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.
- Ünal Kübra. Patent Değerlemesi ve Türkiye'de Uygulamalı Olarak İncelenmesi. Türk Patent ve Marka Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara, 2020.
- Yusufoğlu Fulürya. Patent Verilebilirlik Şartları. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.

DİĞER KAYNAKLAR

- Türkiye'nin Patent Raporu 2022, <https://www.patentraporu.com/turkiyenin-patent-raporu-2022-v2> (03.12.2024).
- Türkiye'nin Patent Raporu 2023, <https://www.patentraporu.com/turkiyenin-patent-raporu-2023> (03.12.2024).
- Türkiye Patent Hareketleri Platformu, Patentlerin Ticarileşmesi – 26 Nisan 2021 Webinar Toplantısı Sonuç Raporu <https://turkiyepatenthareketi.org/wp-content/uploads/2019/09/patentlerin-ticarilestirilmesi-desifre-raporu-cropped.pdf> (Erişim tarihi 03.12.2024).
- Office for Harmonization in the Internal Market, Intellectual Property and Education in Europe – Study on IP Education in School Curricula in the EU Members States with Additional International Comparisons, 38, (Erişim Tarihi 03.12.2024) <https://euipo.europa.eu>

